

Onbewust bekwaam duurzaam

Impact CSRD en Duurzaamheid
op de publieke sector

Geen CSRD verplichting voor de Nederlandse overheid – toch zet de overheid veel stappen in de goede richting op duurzaamheid

De Nederlandse overheid laat in recente wet- en regelgeving veel initiatief zien op duurzaamheidsthema's in lijn met de eisen die aan het bedrijfsleven worden gesteld in de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD). Terwijl het sentiment heerst (zowel in de publieke sector zelf als daarbuiten) dat de overheid achterblijft bij het bedrijfsleven als het gaat over verduurzaming. Wat de overheid verder kan helpen in haar duurzaamheidsmissie, is meer regie op de stappen die zij al zet. Rapporteren kan daarbij helpen. Rapporteren maakt namelijk inzichtelijk waar voortgang wordt geboekt en waar meer gezamenlijke aandacht nodig is.

Implementatie CSRD gestart

Een belangrijke stap en onderdeel van de implementatie van de Europese Green Deal (specifieker het bijbehorende 'EU Action Plan on Financing Sustainable Growth'), is de eind 2022 gepubliceerde EU-richtlijn voor verplichte duurzaamheidsrapportage voor bedrijven: de CSRD.

Bedrijven worden verplicht in hun duurzaamheidsrapportage een compleet, betrouwbaar en inhoudelijk overzicht te geven van de effecten, risico's en kansen van hun bedrijf wat betreft duurzaamheid in de brede zin van het woord. Het betreft: het milieu (*Environment*), sociale kwesties (*Social*) en goed bestuur (*Governance*): in het bedrijfsleven samengevat met de term ESG. Het principe van dubbele materialiteit - impact van de organisatie op de omgeving en impact van de omgeving op de organisatie –

bepaalt voor een groot deel de scope van de rapportage. Belangrijk detail is dat de rapportage niet alleen de eigen activiteiten van de onderneming omvat, maar ook die van leveranciers, afnemers en andere partners, in de zogenaamde waardeketen. Bijvoorbeeld de zogenoemde scope 3 uitstoot van CO2.

Boekjaar 2024 is het jaar waarover de eerste groep bedrijven *sustainability statements* in lijn met de CSRD moet opleveren. Het gaat dan om bedrijven die al onder de *Non Financial Reporting Directive* vallen (over het algemeen beursgenoteerd en met meer dan 500 medewerkers). Vanaf 2025 volgen andere grote bedrijven (het nv, bv, vof en cv, met meer dan 50 miljoen omzet, 25 miljoen balanstotaal en/of meer dan 250 medewerkers¹). En vanaf 2026 volgt het beursgenoteerde MKB.

1) Waarbij 2 van de 3 criteria moeten zijn behaald om CSRD-plichtig te zijn.

Dit vraagt van al deze bedrijven een geheel nieuwe en actieve implementatie van hun duurzaamheidsstrategie. Want de CSRD is voor veel bedrijven niet vrijblijvend. Ze worden binnen hun context gedwongen om na te denken en te rapporteren over bijvoorbeeld hun net zero strategie. Voor de meeste bedrijven is de CSRD een serieuze operationele uitdaging en vereist het verdere integratie van financiële en niet-financiële data – en een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Zo is het niet voldoende om alleen een cijfer te rapporteren: voor materiele onderwerpen moet ook worden aangegeven of er een strategie is, hoe die eruit ziet, hoe het onderwerp binnen de organisatie is belegd en wat de doelstellingen zijn. De *European Sustainability Reporting Standards* (ESRS) geven praktische invulling aan wat er onder de CSRD gerapporteerd dient te worden. Deze Europese standaarden vormen de normering voor bedrijven om te voldoen aan hun CSRD-verplichting.

Impact CSRD/ESG op de publieke sector

De CSRD richt zich primair op het bedrijfsleven. Dit betekent dat op dit moment de rapportageverplichting van de CSRD niet geldt voor overheidsorganisaties. De overheid is daarentegen wel verantwoordelijk voor de implementatie van Europese regelgeving. Daarnaast kan een organisatie in de publieke sector gevraagd worden data aan te leveren aan bedrijven waar zij mee samenwerken, wanneer zij in de *waardeketen* (e.g. afnemer of leverancier) van dat bedrijf vallen. Daarmee heeft de CSRD indirect een substantiële impact op de overheid.

Een veel gedane aanname, door de overheid en daarbuiten, is dat de publieke sector zelf minder druk ervaart om actie te ondernemen om te verduurzamen. Deze aanname is onterecht: hoewel de overheid geen

directe rapportageverplichting heeft binnen CSRD, is het voor de overheid een serieus onderwerp en gebeurt er binnen de publieke sector veel op het gebied van ESG/duurzaamheid. Zo is er het afgelopen decennium veel wet- en regelgeving aangenomen die de overheid wel degelijk verplicht om te verduurzamen. Die verplichting zit vooral op inhoudelijke duurzaamheidsprestaties, en niet zozeer op rapportages, zoals de CSRD vraagt.

Om te beginnen heeft de Nederlandse overheid het akkoord van Parijs ondertekend en is het door de Tweede Kamer op 25 januari 2017 met brede steun geratificeerd. In de Klimaatwet is de doelstelling vastgelegd om in 2030 broeikasgassen met 49% en in 2050 met 95% te hebben verminderd (ten opzichte van 1990). In het Nederlandse Klimaatakkoord is vervolgens in 2019 in gezamenlijkheid door bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden afgesproken hoe we deze doelen kunnen bereiken in Nederland. Veel stakeholders zullen daarom ook geïnteresseerd zijn om te leren hoe de overheid zelf aan deze doelen bijdraagt.

Naast bovengenoemde gemaakte emissie afspraken zijn er veel andere initiatieven die bijdragen aan het bepalen van de Nederlandse klimaatdoelstellingen: denk aan de *Sustainable Development Goals* (SDG's), de 6 thema's voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en het missie gedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid met daarin 4 thema's en 25 missies. Daarnaast staat in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) hoe de overheid samen met alle betrokken partijen haar duurzaamheidsvisie wil uitvoeren. Deze prioriteiten zijn in een 24-tal Nationale Programma's uitgewerkt, zoals het Nationaal Programma Circulaire Economie, het Programma Versterken Biodiversiteit en het Deltaprogramma.

Aangezien het Nederlands beleid en de EU Green Deal dezelfde oorsprong vinden in het akkoord van Parijs, zien we veel overeenkomsten in de uitwerking. De tabel op de volgende pagina laat zien dat er een directe parallel is tussen de onderwerpen uit de ESRS standaarden en de huidige wet- en regelgeving in Nederland op het bredere ESG/duurzaamheid thema.

Overzicht van de ESRS onderwerpen die gelinkt zijn aan de CSRD en relevante wet- en regelgeving in Nederland.

Onderwerp ESRS standaard	Wet- en regelgeving NL	Onderwerp ESRS standaard	Wet- en regelgeving NL
ESRS E1	Klimaat adaptatie	ESRS E5	Circulaire Economie
	Klimaat Mitigatie		Eigen werknemers
ESRS E2	Verontreiniging	ESRS S1	Werknemers in de waardeketen
ESRS E3	Water & Marine hulpbronnen	ESRS S3	Getroffen gemeenschappen
ESRS G1	Goed bestuur	ESRS S5	Getroffen gemeenschappen

Belang van rapporteren op voortgang van duurzaamheid in de publieke sector

Op vele niveaus, centraal en decentraal binnen vele overheidsinstanties, wordt hard gewerkt aan de implementatie van afgesproken kaders om Nederland op vele manieren te verduurzamen. Zo zijn er veel mooie initiatieven bij de overheid om bijvoorbeeld kritisch te kijken naar de impact van de inkoop van de overheid, duurzame aanleg van infrastructuur of de manier waarop de vastgoedportefeuille van het Rijk duurzamer moet worden ingericht. We zien mogelijkheden om de resultaten van deze initiatieven te bundelen zodat het voor de maatschappij inzichtelijk wordt wat de ambities zijn én welke prestaties er geleverd worden. Zodat de transformatie naar een duurzame samenleving kan versnellen.

Want dat er al veel in gang is gezet en nu gebeurt – meer dan wellicht wordt gedacht! – is een gerechtvaardigde conclusie. Maar, waar de CSRD een uitgebreid en volledig format geeft voor rapportage, is dat niet het geval voor de wet- en regelgeving in Nederland. Hoewel er in sommige gevallen individueel wordt gerapporteerd (veel nationale programma's rapporteren op vaste momenten over de voortgang), is er geen verbinding tussen alle initiatieven, thema's, programma's etc. Dit zorgt tot dusver voor een gefragmenteerd beeld van de grote transitie waar Nederland voor staat. Rapporteren maakt inzichtelijk, intern en extern, waar de juiste stappen worden gezet en waar meer aandacht nodig is.

Er gaan verschillende geluiden rond binnen de publieke sector om preventief voorbereidingen te treffen voor de implementatie van de CSRD, omdat er een mogelijkheid bestaat dat overheden op termijn ook binnen de scope

van CSRD zullen vallen, of dat een duurzaamheidsrapportage vanuit stakeholder- en interne sturingsperspectief gewenst is. In hoeverre de CSRD daadwerkelijk geïmplementeerd gaat worden buiten het bedrijfsleven, is niet met zekerheid te zeggen. De invoering van de CSRD naar Nederlandse wetgeving dient te zijn afgerond voor 6 juli 2024. Dat is een belangrijk moment voor de bepaling welke rechtsvormen definitief binnen de scope van de CSRD verplichting zullen vallen de komende jaren. Tot dusver is de verwachting dat Nederland de scope van rechtsvormen voor de CSRD niet verder gaat uitbreiden dan de rechtsvormen die nu onder de Accounting Directive genoemd zijn. Wat we in elk geval wel met zekerheid kunnen zeggen, is dat de overheid ook zelf meer en meer met de CSRD in aanraking komt en informatie moet leveren aan bedrijven, onder andere als onderdeel van de waardeketen. Ook de maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid van de overheid moet in deze niet onderschat worden. Dus ook als de overheid uitgezonderd blijft van de CSRD, blijft het een ontwikkeling die men in de publieke sector nauw moet volgen en zichzelf goed op moet voorbereiden.

Het is in alle gevallen verstandig om prioriteit te geven aan een meer georganiseerde en generieke rapportage om inzichtelijk te maken wat er gebeurt binnen de overheid op duurzaamheid. Dat hierin de connectie wordt gezocht met de CSRD/ESRS, is een logische keuze gezien de oorsprong, de overlap en het gezamenlijk belang. Zonder de CSRD direct strikt te volgen, kan de overheid het raamwerk wel gebruiken als inspiratie om een dergelijk rapportageformat in te richten.

Duurzaamheid zal in alle gevallen een veelomvattend en urgent onderwerp blijven voor de overheid en de maatschappij in de komende jaren, niet alleen vanwege het Parijsakkoord en de veranderende wetgeving, maar ook omdat de effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering, het verlies van biodiversiteit en de problematiek rondom afstand tot de arbeidsmarkt steeds dichterbij huis zichtbaarder worden. Een serieuze gezamenlijke aanpak op duurzaamheid – en de rapportering erop – zal de overheid helpen voorbereid te zijn voor deze nabije toekomst. De noodzaak om te acteren voor de overheid en de maatschappij komt hierin wellicht nog sneller dan verwacht.

KPMG draagt als organisatie al geruime tijd bij aan de verduurzaming van Nederland, vanuit de overtuiging dat dit een belangrijk en maatschappelijk relevant thema is om een bijdrage op te leveren. Zo helpen wij de publieke sector bij zowel de ontwikkeling als de implementatie van hun duurzaamheidsopgaven, vraagstukken en strategie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vaststellen van relevante indicatoren om de voortgang van de duurzaamheidsdoelen van publieke organisaties inzichtelijk te maken, te adviseren over het sneller verduurzamen van de inkoop van de overheid en hoe de overheid meer transitiegericht en in transformatie kan werken, om de opgaven rondom duurzaamheid integraal op te pakken. In de private sector werkt KPMG nauw samen met veel CSRD (toekomstige) verplichte bedrijven om hen voor te bereiden op de CSRD rapportage en bijbehorende audit.

Contact

Meer informatie?

Bent u benieuwd naar meer details of heeft u andere vragen? Wij gaan graag met u in gesprek. Neem contact op met een van onze experts.

Bob Hoogendoorn

**Director Duurzaamheid
Publieke Sector**

hoogendoorn.bob@kpmg.nl
T +31 (0)6 13 17 69 40

Vera Moll

**Director
Duurzaamheidsverslaggeving**

moll.vera@kpmg.nl
T +31 (0)6 83 27 90 24

Martine Bergwerff

**Manager Duurzaamheid
Publieke Sector**

bergwerff.martine@kpmg.nl
T +31 (0)6 16 12 17 66

www.kpmg.nl

Alle verstrekte informatie in dit document is van algemene aard en is niet gericht op de omstandigheden van een individu of bedrijf. Hoewel we ernaar streven de meest nauwgezette en tijdige informatie te verstrekken, kan er geen garantie worden gegeven dat dergelijke informatie correct is op de datum waarop deze wordt ontvangen noch dat deze in de toekomst nauwkeurig zal blijven. Derhalve dienen op basis van dergelijke informatie geen handelingen te worden verricht zonder passend professioneel advies na een grondig onderzoek van de specifieke situatie. In dit document hebben de termen "wij", "ons" en "onze" betrekking op KPMG. Sommige of alle hierin beschreven diensten zijn mogelijk niet toegestaan voor KPMG-auditcliënten, aan hen gelieerde ondernemingen of gerelateerde entiteiten.

© 2024 KPMG N.V., een Nederlandse naamloze vennootschap en lid van de wereldwijde KPMG-organisatie van onafhankelijke ondernemingen gelieerd aan KPMG International Limited, een Engelse vennootschap "limited by guarantee".

Maart 2024

Alle rechten voorbehouden.